

Bí quá có bói cá

TS. Nguyễn Minh Hoàng

HCMC 14-9-2023

Nhân đọc bài bình sách mặc dù rất gọn, nhưng không hề kém lý thú trên tờ *Kinh tế và Dự báo* [1], vài suy nghĩ liên hệ chợt đến. Đoạn trích của bài bình sau là ví dụ:

“Đối với trẻ em, chú chim Bói Cá trên cho thấy hậu quả không tốt của những người hay trì hoãn làm việc. Đối với người trưởng thành, câu chuyện phê phán những người ôm lấy lý thuyết mà không chịu hành động, thiếu thực tiễn trong cuộc sống”.

Quả nhiên những chuyện tương tự như trên ngấm ra thấy rất phổ biến. Ngay trong công việc, chúng tôi cũng vẫn cứ phải nhắc nhau, vì có biết thì vẫn cứ thỉnh thoảng xảy ra.

Hình: Ông Bói Cá trên Amazon [2]; <https://www.amazon.com/dp/BoBG2NNHY6>

Tuy nhiên, công việc của chúng tôi lại còn có thể khai thác nội dung các truyện ngụ ngôn của tập sách Bói Cá từ một góc độ khác, rất bất ngờ và không kém phần thú vị: trích đoạn nguyên văn.

Góc gác việc này chỉ đơn giản như sau thôi.

Các bản thảo nghiên cứu thường khá “khô khan”. Với lab chúng tôi, điều này rõ lắm.

Công thức, mô hình, lược đồ, dữ liệu, tính toán, mô phỏng, đồ thị. Các kết luận cũng bám quanh trục của những thứ đó. Kết cục là ngói trộn với gạch thì sẽ từ khô sang héo, chứ khó mà “tươi”. Lắm khi rất bí lối viết.

Ấy thế là một cái tiến be bé ra đời. Tận dụng sự hài hước, hóm hình của ông Bói Cá, hay tính giễu nhại của một bối cảnh, một đoạn trích nguyên văn (mà trong văn bản học thuật vẫn gọi là “verbatim quote”) sẽ giúp làm mềm thảo luận. Khi thảo luận được làm mềm, và đã có sẵn một hai gạch nối với sự tươi mới trong suy nghĩ, hoặc có sẵn chút hài hước nhẹ, vừa đủ, nó sẽ trở nên dễ cảm nhận và gọi mở thảo luận.

Thực tế này rất có ích trong những tình huống đưa người đọc (trước tiên và trên hết, chính là editor và reviewer) ra khỏi trạng thái tâm lý phán xét, trở thành người cùng đọc, cùng suy nghĩ. Hãy thử tưởng tượng, nếu cứ nặng nề trong đầu suy nghĩ phải phán xét, phải đánh giá, phải bắt net... từng chút, thì bản thân editor và reviewer cũng mệt. (Thường thì, sau đó cũng sẽ tới lượt người nộp bài mệt thôi.)

Việc này không có gì khó, mà chủ yếu cần người viết lựa chọn đoạn trích phù hợp, có ý tứ sẵn sàng để kết nối với nội dung nghiên cứu, sao cho càng tự nhiên thì việc viết sẽ càng thuận lợi.

Thực tế, lắm khi viết xong rồi, đọc lại mấy người vẫn thấy buồn cười vì cái ngô nghê pha tiểu ngạo của ông Bói Cá. Như thế không những hiệu quả mà còn có chút phần chán trong lòng. Mỗi lúc đọc lại thấy cũng vui vui.

References

[1] Tri, N. P. (2023). Ngụ Ngôn Bói Cá: Tập truyện cho cả trẻ em và người trưởng thành. <https://kinhtevadubao.vn/ngu-ngon-boi-ca-tap-truyen-cho-ca-tre-em-va-nguoi-truong-thanh-26971.html>

[2] Vuong, Q. H. (2022). *The Kingfisher Story Collection*. <https://www.amazon.com/dp/BoBG2NNHY6>